

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Przemysł opakowań jako sektor bezpieczny, przystępny cenowo i przyjazny dla środowiska”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2022/C 323/04)

Sprawozdawca: **Matteo Carlo BORSANI**

Współsprawozdawca: **Dirk JARRÉ**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	21.10.2021
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle (CCMI)
Data przyjęcia przez sekcję	11.3.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	19.5.2022
Sesja plenarna nr	569
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	201/1/5

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Opakowania to zasadniczy element technologii prorozwojowych w większości łańcuchów dostaw. Wpływ tego przemysłu wykracza daleko poza jego własny ekosystem i z tego powodu jest on niezbędny dla gospodarki europejskiej i jej jednolitego rynku oraz wspierania ożywienia i zrównoważonego wzrostu gospodarczego. EKES zaleca, aby Komisja Europejska i rządy krajowe, konsultując się z wszystkimi podmiotami przemysłu opakowaniowego, podejmowały inicjatywy w ramach całego cyklu życia produktów w celu wspierania procesów gospodarki o obiegu zamkniętym, zachęcania do zrównoważonej konsumpcji oraz dążenia do zapobiegania powstawaniu odpadów i utrzymywania wykorzystywanych zasobów w gospodarce UE przez możliwie jak najdłuższy czas.

1.2. W świetle dzisiejszych wyzwań społecznych reprezentatywne organizacje przemysłu i pracowników, rządy, organy publiczne i organizacje pozarządowe powinny znaleźć innowacyjne rozwiązania w celu zwiększenia zrównoważonego charakteru przemysłu opakowaniowego, biorąc pod uwagę, że obieg zamknięty w tym sektorze odgrywa kluczową rolę w ochronie planety.

1.3. Ponadto Komisja powinna zdecydowanie zachęcać do ustanowienia europejskiego dialogu społecznego między federacjami związków zawodowych a federacjami pracodawców w sektorze opakowań. Taki dialog na szczeblu europejskim, dobrze powiązany z poziomem krajowym i środowiskiem przedsiębiorstw, zapewniłby Komisji Europejskiej niezbędne wsparcie podczas opracowywania i wdrażania jej inicjatyw, a partnerom społecznym – możliwość wynegocjowania sprawiedliwej transformacji.

1.4. EKES zaleca wprowadzenie opakowań dostosowanych do potrzeb jako nowego środka w odniesieniu do wszystkich opakowań, co oznacza, że wszystkie opakowania powinny być opracowywane zgodnie z zasadami ekoprojektu: opakowanie musi odpowiadać produktowi, przy zachowaniu minimalnej przestrzeni i masy, co zapobiegnie zarówno nadmiernemu, jak i niedostatecznemu pakowaniu oraz związanym z tym niepotrzebnym odpadom i stratom. Pozwoliłoby to również zoptymalizować ślad węglowy transportu towarów pakowanych, umożliwiając osiągnięcie celów w zakresie emisji określonych przez Komisję Europejską.

1.5. Zakres zmian nie dotarł jeszcze do zainteresowanych stron w wystarczającym stopniu, dlatego EKES wymaga, aby instytucje UE przyjęły większą odpowiedzialność i przywództwo w zarządzaniu tym procesem.

Obejmuje to przedstawienie brakujących elementów regulacyjnych w sposób łatwy do zrozumienia i wdrożenia, a także działania wspierające w całym ekosystemie, ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej wrażliwych podmiotów, takich jak MŚP i osoby fizyczne.

1.6. EKES zachęca do przyjęcia całościowego podejścia do oceny ogólnej roli i wpływu opakowań. Koncentrowanie się wyłącznie na samych opakowaniach może negatywnie wpłynąć na ramy regulacyjne i skłonić przedsiębiorstwa do realizacji strategii, które są kosztowne, nieefektywne i ostatecznie mniej zrównoważone. Istotne elementy, które należy wziąć pod uwagę, to bezpieczeństwo i ochrona produktów pakowanych ze szczególnym uwzględnieniem żywności i napojów⁽¹⁾, tak aby opakowania były zarówno zrównoważone, jak i skuteczne. Z tego punktu widzenia podejście ukierunkowane na zrównoważony rozwój w projektowaniu opakowań nie może podważać ich funkcjonalności.

1.7. Instytucje europejskie powinny propagować minimalne normy, aby wspierać europejskie przedsiębiorstwa opakowaniowe w realizacji celów zielonej i sprawiedliwej transformacji, również w odniesieniu do wszystkich opakowań wprowadzanych na rynek wewnętrzny z państw trzecich. EKES domaga się, by decydenci i decydenci polityczni zadbali o to, by kryteria zrównoważonego rozwoju w umowach handlowych były egzekwowane, a import uwzględniał kryteria weryfikacji w świetle konwencji MOP dotyczącej praw człowieka i praw pracowniczych na każdym etapie łańcucha tworzenia wartości w sektorze opakowań. Zapewniłoby to równe warunki działania na rynku.

1.8. EKES wzywa Komisję do promowania kampanii edukacyjnych, informacyjnych i uświadamiających na poziomie UE, aby zwiększyć świadomość co do wagi praktyk ukierunkowanych na zrównoważony rozwój na wszystkich etapach cyklu życia opakowań oraz ukierunkować zbiorowe zachowania na zrównoważoną produkcję, wybór zrównoważonych zakupów lub najlepsze praktyki w zakresie unieszkodliwiania i recyklingu opakowań.

1.9. Przyszłe prawodawstwo i działania UE nie powinny skupiać się wyłącznie na samych opakowaniach, ale na całym łańcuchu: produkcji, konsumpcji i przetwarzaniu odpadów. EKES zaleca wspieranie inwestycji w innowacje technologiczne poprzez wspieranie popytu na materiały odnawialne wysokiej jakości nadające się do recyklingu oraz ich podaży.

1.10. Przemysł opakowaniowy musi wspierać gospodarkę o obiegu zamkniętym, skupiając się na ekoprojektowaniu, istniejących, dobrze ugruntowanych technologiach recyklingu i zapobieganiu dyspersji. EKES zaleca określenie skutecznych strategii zarządzania zasobami dostosowanych do charakteru poszczególnych zasobów, opartych na wspólnych zasadach zarządzania zasobami, ich ochrony i odtwarzania.

1.11. Właściwa zbiórka i recykling opakowań są konieczne do ograniczenia marnotrawstwa zasobów. W związku z tym EKES zaleca, aby przyszłe przepisy UE dotyczące opakowań zdecydowanie propagowały politykę publiczną i zachowania mające na celu poprawę sortowania, zbierania i usuwania odpadów opakowaniowych. Ponadto przyczyni się to do osiągnięcia celów UE dotyczących recyklingu wszystkich materiałów opakowaniowych. EKES zaleca również ocenę inicjatyw dotyczących systemu zwrotu kaucji jako możliwego sposobu zwiększenia działań związanych z recyklingiem opakowań w niektórych konkretnych sektorach.

1.12. EKES zaleca wdrożenie zharmonizowanych kryteriów dotyczących zasad recyklingu opakowań i systemów zbierania stosowanych lokalnie w państwach członkowskich, w tym modulacji opłat w ramach rozszerzonej odpowiedzialności producenta, a także w odniesieniu do etykietowania opakowań nadających się do recyklingu. Przepisy UE odnoszące się do opakowań i towarów pakowanych muszą być opracowywane zgodnie z zasadami jednolitego rynku i należy wspierać ich zharmonizowane wdrażanie w całej UE. Niezbędne jest, by Komisja Europejska zapewniła równe stosowanie i egzekwowanie wymogów regulacyjnych dotyczących zrównoważonego rozwoju na całym terytorium UE, unikając fragmentacji i wewnętrznych barier technicznych.

⁽¹⁾ W niektórych branżach, takich jak przemysł rolno-spożywczy, opakowania odgrywają również istotną rolę w zapobieganiu zanieczyszczeniu krzyżowemu żywności i napojów, zapobiegając tym samym związanym z tym zagrożeniom dla zdrowia.

1.13. Potrzebne są środki z zakresu polityki oparte na sprawdzonych danych w celu zapewnienia najlepszych wyników dla środowiska. W związku z tym EKES zaleca, by zbliżający się przegląd dyrektywy w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych⁽²⁾ umożliwił dalsze innowacje poprzez wyznaczenie celów zgodnych z myśleniem opartym na cyklu życia, popartych solidnymi danymi i dowodami naukowymi oraz zapewniających najlepsze ogólne wyniki dla środowiska, przy należyтым uwzględnieniu również wszelkiego wpływu na produkty zawarte w opakowaniach.

1.14. Podejście normatywne, które instytucje krajowe i unijne powinny przyjąć w tym sektorze, powinno angażować wszystkie zainteresowane strony w proces podejmowania decyzji. Niezbędne jest, aby obowiązujące ramy regulacyjne były wiarygodne i zapewniały pewność prawa. Bez tego przedsiębiorstwa mają tendencję do odkładania inwestycji lub mogą realizować inwestycje, które nie są zgodne z wymogami regulacyjnymi. To z całą pewnością może postawić pod znakiem zapytania osiągnięcie ogólnych celów oraz spowodować marnotrawienie zasobów i utratę miejsc pracy w sektorze.

1.15. Należy wspierać badania i innowacje w zakresie nowych technologii, a także szkolenie pracowników sektora. Ponadto partnerzy społeczni powinni współpracować w celu określenia nowych potrzeb przemysłu w zakresie umiejętności oraz wspólnie z władzami publicznymi opracować i promować szkolenie pracowników w zakresie produkcji i unieszkodliwiania opakowań.

1.16. EKES zaleca, aby przyszłe prawodawstwo uwzględniało również potencjał cyfryzacji w postępie transformacyjnym w przemyśle opakowaniowym.

1.17. Biorąc pod uwagę obecność opakowań w każdym sektorze gospodarki, Komisja Europejska powinna również ustanowić doroczne forum ds. opakowań i odpadów opakowaniowych, z udziałem zainteresowanych stron i przedstawicieli instytucji europejskich, w celu monitorowania wdrażania dyrektywy, wymiany informacji na temat rozwoju przemysłu oraz określenia i promowania dobrych praktyk w odniesieniu do przepisów dotyczących zrównoważonych opakowań.

1.18. Wzywa się Komisję Europejską do zorganizowania dialogu z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym w sprawie wdrożenia zaleceń przedstawionych w niniejszej opinii oraz do wymiany poglądów na temat możliwości współpracy w ramach odpowiednich działań następczych.

2. Sytuacja ekosystemu opakowań a ramy regulacyjne

2.1. Przemysł opakowaniowy służy wielu różnym celom w naszym codziennym życiu: ochronie, promocji, informacji, wygodzie, wykorzystywaniu, obsłudze i ograniczeniu odpadów. Opakowania, które stanowią kluczowy element infrastruktury społecznej i biznesowej, umożliwiają dobrobyt społeczny i handel oraz są niezbędnym czynnikiem żywienia gospodarczego i wspierania zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

2.2. Przemysł opakowaniowy działa w coraz bardziej złożonym ekosystemie, który składa się z wielu podmiotów, od producentów surowców wykorzystywanych w opakowaniach po sprzedawców detalicznych opakowanych produktów, pracowników sektorowych, konsumentów, przedsiębiorstwa i organy publiczne, które zarządzają eliminowaniem odpadów opakowaniowych.

2.3. Przemysł opakowaniowy w UE jest drugim co do wielkości na świecie. Obejmuje producentów i użytkowników opakowań ze szkła, metali żelaznych i aluminium, tworzyw sztucznych, drewna oraz papieru i zatrudnia ponad 6,5 miliona osób w Europie⁽³⁾. Oczekuje się, że europejski rynek opakowań konsumenckich odnotuje średnioroczną stopę wzrostu (CAGR) na poziomie 4 % w okresie objętym prognozą 2021–2026. Innowacje technologiczne, zrównoważony rozwój i atrakcyjne warunki ekonomiczne znajdują się wśród powodów oczekiwanego wyjątkowego wzrostu sektora opakowań konsumenckich⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz.U. L 365 z 31.12.1994, s. 10).

⁽³⁾ Dane Eurostatu.

⁽⁴⁾ [linkhttps://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-consumer-packaging-market](https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-consumer-packaging-market)

2.4. Europejski Zielony Ład (Komisja Europejska, 2019 r.) – oprócz ogólnego celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych – wyznacza ważne cele z zakresu polityki mające zapewnić dalsze postępy w zrównoważonej transformacji łańcucha wartości opakowań, które obejmują:

- dopilnowanie, aby do 2030 r. wszystkie opakowania na rynku UE nadawały się do ponownego użycia lub recyklingu w ekonomicznie opłacalny sposób;
- określenie środków mających na celu ograniczenie odpadów opakowaniowych;
- upowszechnianie solidnego jednolitego rynku surowców wtórnych w celu zwiększenia recyklingu.

2.5. Te ogólne cele zostały uszczegółowione w Planie działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym 2.0⁽⁵⁾, który przewiduje przegląd dyrektywy w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych. Ta ostatnia, która weszła w życie w 1994 r., stanowi podstawę obecnych ram prawnych. Obecnie Komisja dokonuje przeglądu tej dyrektywy – zob. odpowiednikonsultacje⁽⁶⁾ i ocena skutków⁽⁷⁾ – z ogólnym zamiarem zmniejszenia ilości odpadów opakowaniowych i zastąpienia liniowego przepływu produktów i materiałów (tj. produkcja – zużycie – eliminacja) przepływem o obiegu zamkniętym.

3. Wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym

3.1. Sektor opakowań ma kluczowe znaczenie dla przejścia Europy na gospodarkę o obiegu zamkniętym ze względu na jego zdolność do recyklingu materiałów. Coraz więcej materiałów opakowaniowych albo poddaje się recyklingowi, albo produkuje się z poddanych recyklingowi materiałów pochodzących z innych sektorów wytwórczych. Jednocześnie sektor ten może być brakującym ogniwem w gospodarce o obiegu zamkniętym – poprzez zapobieganie eksportowi podejrzanych materiałów odpadowych⁽⁸⁾ i zakazanie dostępu do europejskich rynków importerom materiałów opakowaniowych, którzy nie przestrzegają najlepszych praktyk zarządzania środowiskowego. Kwestia nieuczciwej konkurencji ze strony przedsiębiorstw spoza UE pozostaje poważnym problemem, zwłaszcza dla MŚP, które jako pierwsze na rynku odczuwają jej skutki.

3.2. Zgodnie z Planem działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym 2.0 do 2030 r. wszystkie opakowania powinny być ponownie wykorzystywane lub poddawane recyklingowi. W związku z tym należy uwzględnić znaczenie wszystkich materiałów opakowaniowych przez pryzmat dążenia do osiągnięcia celów gospodarki o obiegu zamkniętym; przy czym należy koncentrować się na ekoprojekcie, istniejących ugruntowanych i nowych technologiach recyklingu oraz wzmacnianiu środków zapobiegania dyspersji. Rosnąca populacja na świecie, w połączeniu ze wzrostem konsumpcji na mieszkańca, wywiera coraz większą presję na wykorzystanie istniejących zasobów.

3.3. Materiały oparte na włóknach oraz inne naturalne materiały wykorzystywane w produkcji opakowań mogą zapewnić wzrost oddzielony od zużycia zasobów. Takie opakowania są wytwarzane z materiałów odnawialnych, a jednocześnie są trwałe, atrakcyjne, nadają się do recyklingu i ulegają biodegradacji. Ostatnie badania pokazały, że opakowania z włókien można poddawać recyklingowi ponad 25 razy, co dowodzi, że jest to istotny element gospodarki o obiegu zamkniętym.

3.4. Podobnie aluminium i stal, jako jedyne w swoim rodzaju materiały trwałe, mogą w decydujący sposób przyczynić się do wspierania gospodarki o obiegu zamkniętym. Dzięki wielokrotnemu recyklingowi produkty i opakowania wykonane z trwałych materiałów, takich jak metale lub szkło, są utrzymywane w obiegu materiałów i mogą stać się zasobami wykorzystywanymi w wytwarzaniu innych produktów i opakowań.

3.5. Potrzebne są dalsze środki, aby wspierać upowszechnianie biopolimerów, ponieważ tylko kilka państw członkowskich jest gotowych wspierać niezbędną infrastrukturę do zbiórki i kompostowania opakowań nadających się do tego. Jeżeli chodzi o tworzywa sztuczne, konieczne jest wspieranie projektów dotyczących pojawiających się innowacyjnych technologii i inwestycji w nie, takich jak recykling inżynieryjnych lub chemicznych tworzyw sztucznych. Przy tym należy zadbać o to, by zmniejszyły one ogólny wpływ na środowisko w perspektywie cyklu życia.

⁽⁵⁾ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12263-Reducing-packaging-waste-review-of-rules_pl

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_pl

⁽⁸⁾ Na przykład niektóre kraje europejskie eksportują swoje odpady z tworzyw sztucznych poza Europę. Należy tego uniknąć poprzez wzmocnienie unijnego wewnętrznego systemu recyklingu, który przekształciłby te odpady w cenne surowce pochodzące z recyklingu. (<https://www.theguardian.com/environment/2021/jan/12/loophole-will-let-uk-continue-to-ship-plastic-waste-to-poorer-countries>)

3.6. Zmienia się również sposób, w jaki konsumenci postrzegają opakowania i posługują się nimi. Według „European Consumer Packaging Perceptions Study” [„Europejskiego badania dotyczącego postrzegania opakowań przez konsumentów”], przeprowadzonego niezależnie przez Perspectus Global na zlecenie Pro Carton w 2021 r., prawie dwie trzecie respondentów stwierdziło, że zmieniło kupowane produkty z powodu obaw związanych z opakowaniem, a jeszcze większa liczba byłaby gotowa zapłacić więcej za bardziej przyjazne dla środowiska opakowania. Tendencje te można jeszcze bardziej wzmocnić poprzez kampanie informacyjne i podnoszące świadomość.

3.7. W Europie istnieje znaczny potencjał zwiększenia zbiórki materiałów opakowaniowych, sortowania i recyklingu. Jednocześnie zrównoważone opakowania mogą powodować znaczne szkody dla środowiska, jeżeli nie są prawidłowo zbierane, unieszkodliwiane lub poddawane recyklingowi. Konieczne jest nakłonienie przemysłu opakowaniowego do stosowania bardziej zrównoważonych praktyk, jednak organy publiczne, podmioty gospodarujące odpadami, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i konsumenci również powinni być bezpośrednio zaangażowani w zwiększanie efektywności zbiórki, ponownego użycia i recyklingu odpadów. Aspekt ten należy zdecydowanie propagować w przyszłych przepisach i politykach publicznych, aby osiągnąć unijne cele recyklingu w odniesieniu do wszystkich materiałów opakowaniowych, również z myślą o przyczynieniu się do zmniejszenia emisji CO₂, a tym samym realizacji unijnego programu transformacji ekologicznej.

3.8. Wiele z potrzebnych dostosowań będzie możliwe dzięki cyfryzacji. Technologie cyfrowe umożliwiają postępy transformacyjne w przemyśle opakowaniowym, ponieważ można dzięki nim zoptymalizować identyfikowalność, wygodę użytkownika i wykrywanie ingerencji. Idzie to w parze z poprawą wydajności operacyjnej, a tym samym zdolności do lepszej obsługi klientów i pomocy w projektowaniu z myślą o obiegu zamkniętym poprzez inteligentne opakowania, których centralnym elementem jest zrównoważony rozwój. Ponadto inteligentne opakowania ułatwiają recykling, umożliwiając łatwiejszy dostęp do informacji o surowcach użytych do ich produkcji.

4. Uwagi ogólne

4.1. Zrównoważony rozwój musi nadal być jednym z kluczowych priorytetów unijnego przemysłu opakowaniowego. Zgodnie z wymogami nowego Planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym⁽⁹⁾ branża opakowaniowa powinna podejmować inicjatywy w całym cyklu życia produktów.

4.2. Strategie polityczne mające wpływ na ramy prawne, w których działa przemysł opakowaniowy, w tym przepisy dotyczące odpadów opakowaniowych, mają zatem istotny wpływ na wszystkie działania społeczne i branże wykorzystujące opakowania. Na przykład w przypadku żywności opakowanie zapewnia bezpieczeństwo i ochronę produktów, wydłuża możliwość przechowywania żywności, minimalizując jej marnowanie, i odgrywa kluczową rolę w stymulowaniu i utrzymaniu dostępu do przystępnej cenowo żywności dla wszystkich.

4.3. Z uwagi na obecne wyzwania społeczne wszystkie zainteresowane strony muszą znaleźć innowacyjne rozwiązania zwiększające zrównoważony charakter branży opakowaniowej, biorąc pod uwagę, że opakowania o obiegu zamkniętym odgrywają kluczową rolę w ochronie planety. Wszystkie podmioty społeczne muszą nawiązać jasny dialog z poszanowaniem własnych ról i kompetencji w osiągnięciu powyższych celów.

4.4. Zasadnicze znaczenie ma to, aby – wewnątrz – jednolite rynki UE zapewniały jednakowe stosowanie i egzekwowanie wymogów regulacyjnych dotyczących zrównoważonego rozwoju na całym terytorium UE, unikając rozdrobnienia i wewnętrznych barier technicznych. Przepisy UE dotyczące opakowań i towarów pakowanych powinny być opracowywane zgodnie z zasadami jednolitego rynku i należy wspierać ich zharmonizowane wdrażanie w całej UE. Wymaga to zapisania podstawowych zasad, celów i klarownych definicji w prawodawstwie i jego aktach wykonawczych, co pozwoli zapobiec wprowadzaniu rozbieżnych środków krajowych. Przyjęte środki krajowe nie powinny skutkować na jednolitym rynku wprowadzaniem ograniczeń w swobodnym przepływie opakowań i towarów opakowanych, co byłoby nieproporcjonalne lub niepotrzebne z punktu widzenia ochrony środowiska i mogłoby spowodować nieuczciwe zakłócenia na rynku UE.

⁽⁹⁾ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

4.5. Wkład opakowań w zrównoważony rozwój gospodarczy, środowiskowy i społeczny ma zasadnicze znaczenie. Rozpatrywanie osobno samych opakowań może również negatywnie wpływać na ramy regulacyjne. W rzeczywistości produkty na ogół reprezentują znacznie większe zasoby i mają znacznie wyższą wartość naturalną niż opakowanie używane do ich ochrony. W związku z tym straty produktowe spowodowane nieodpowiednim opakowaniem mogą powodować znacznie większy negatywny wpływ na środowisko. Na przykład w przemyśle spożywczym 30 %⁽¹⁰⁾ całej żywności produkowanej na świecie jest tracone lub marnowane w łańcuchu dostaw – zoptymalizowane opakowania mogą być jednym z rozwiązań zmniejszających ten wskaźnik. Straty żywności i odpady – w łańcuchach dostaw i spowodowane przez konsumentów – odpowiadają za około jedną czwartą emisji gazów cieplarnianych z żywności, czyli 6 % całkowitych światowych emisji⁽¹¹⁾.

4.6. Wspieranie europejskiego przemysłu opakowaniowego jest ważne z wielu powodów. Na przykład, chociaż istnieją przepisy zapewniające zgodność materiałów opakowaniowych z normami środowiskowymi, europejskie podmioty zajmujące się pakowaniem dobrowolnie decydują się na stosowanie szeregu wytycznych, takich jak certyfikacja FSC dla papieru, tektury lub opakowań drewnianych, w celu ograniczenia emisji i promowania najlepszych praktyk w zakresie ochrony środowiska. Konkurenci spoza Europy, choć mają obowiązek przestrzegać europejskiego prawodawstwa, mogą nie przestrzegać tych dobrowolnych kodeksów postępowania czy norm stosowanych przez przedsiębiorstwa europejskie.

Sektor opakowaniowy potrzebuje wysoko wykwalifikowanej siły roboczej i musi być bardziej atrakcyjny dla młodszego pokolenia. Musi dążyć do ciągłej poprawy warunków pracy, tworząc jednocześnie możliwości szkoleniowe i skupiając się na motywowaniu wysoko wykwalifikowanych i cyfrowych specjalistów do pracy w tym sektorze.

4.7. W związku z tym szkolenie pracowników w ramach sektora, a także stała aktualizacja procesu należytej staranności mają kluczowe znaczenie dla przemysłu opakowaniowego i należy je promować.

4.8. Podwójna transformacja, która w nadchodzących latach będzie leżeć w interesie gospodarki UE, będzie zatem również jednym z głównych priorytetów w sektorze opakowań. W związku z tym przy ponownym określaniu ram regulacyjnych należy uwzględnić mechanizm sprawiedliwej transformacji, aby nikt nie został pominięty.

5. Uwagi szczegółowe

5.1. Optymalizacja procesu projektowania opakowań pomaga zapobiegać powstawaniu odpadów opakowaniowych i ograniczyć ich ilość

Projektowanie opakowań ma duże znaczenie dla określenia efektywności środowiskowej opakowania w całym cyklu życia produktu. Dobrze zaprojektowane, odpowiedzialnie pozyskiwane i wydajnie produkowane opakowanie, które jest odpowiednio używane i skutecznie poddawane recyklingowi, zapewnia wiele korzyści, minimalizując uszkodzenia produktów, przedłużając ich okres użyteczności, ułatwiając efektywne przechowywanie, transport i dystrybucję, zapewniając bezpieczny i wygodny dostęp do towarów, będąc atrakcyjnym i zapewniającym informacje istotne dla konsumenta. Dlatego opakowanie nie może być rozpatrywane w oderwaniu od jego produktu, ponieważ użyty do jego wytworzenia materiał, jego format i projekt są nierozzerwalnie powiązane z funkcjami, do których opakowanie musi pasować w przypadku każdego konkretnego produktu. Niemniej jednak, uznając zasadnicze znaczenie funkcjonalności opakowania, oczywiste jest, że zasobooszczędne i zrównoważone opakowania powinny być opracowywane zgodnie z zasadami ekoprojektowania. Obejmują one:

- minimalizację zużycia surowców,
- maksymalizację wykorzystania materiałów nadających się do recyklingu i pochodzących z recyklingu (z poszanowaniem wymogów prawnych),
- zwiększenie wydajności procesów produkcyjnych,

⁽¹⁰⁾ Gerber, P.J., Steinfeld, H., Henderson, B., Mottet, A., Opio, C., Dijkman, J., Tempio, G. (2013). *Tackling climate change through livestock – A global assessment of emissions and mitigation opportunities* [Walka ze zmianą klimatu poprzez gospodarkę hodowlaną — globalna ocena emisji i możliwości łagodzenia zmiany klimatu], Rzym: Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO).

⁽¹¹⁾ Food waste is responsible for 6 % of global greenhouse gas emissions [Odpady żywnościowe odpowiadają za 6 % globalnych emisji gazów cieplarnianych], https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en.

- optymalizację zarządzania logistyką,
- zwiększanie świadomości co do wartości i możliwości ponownego wykorzystania opakowań,
- usprawnienie zbiórki, przetwarzania i recyklingu opakowań.

Należy wziąć pod uwagę zarówno zrównoważony charakter, jak i funkcjonalność opakowania.

Niezależnie od rodzaju użytego opakowania, należy zawsze unikać nadmiernego stosowania opakowań, zwłaszcza w przypadku handlu elektronicznego i produktów dostarczanych do domu, gdzie stosunek opakowań do produktów wynosi 1:1. W związku z tym należy również zwrócić uwagę na badania i innowacyjne rozwiązania, które zmniejszyłyby obciążenie środowiskowe związane z pakowaniem dostarczanych towarów.

5.2. Potrzebne są środki z zakresu polityki oparte na sprawdzonych danych w celu zapewnienia najlepszych wyników dla środowiska

Wyzwania związane ze zmianą klimatu dają Europie możliwość zbudowania zrównoważonej i zorientowanej na przyszłość bazy przemysłowej. W odniesieniu do opakowań wszystkie nadchodzące inicjatywy z zakresu polityki powinny opierać się na dowodach naukowych i dogłębnym zrozumieniu ich rzeczywistego wpływu na środowisko. Strategicznie pomocne jest wspieranie stosowania metodyki oceny cyklu życia (LCA) jako narzędzia oceny wpływu produktów na środowisko przez cały ich cykl życia.

5.3. W pełni nadające się do recyklingu i odnawialne materiały opakowaniowe sprzyjają rozwojowi gospodarki o obiegu zamkniętym

Przyszłe prawodawstwo i działania UE powinny wspierać popyt na odnawialne i wysokiej jakości materiały nadające się do recyklingu, co sprzyja dalszym inwestycjom w innowacje w zakresie opakowań. Doprecyzowując, prawodawstwo i działania UE nie powinny skupiać się wyłącznie na samym opakowaniu, ale na całym łańcuchu produkcyjnym, m.in. na sposobie pozyskiwania i przetwarzania materiałów, zasobach i energii, które są potrzebne w procesie produkcyjnym, a także łatwości, z jaką materiał lub produkt można poddać recyklingowi lub z jaką jest już jemu poddawany. UE powinna zwiększyć dostępność i jakość recyklatów, kładąc nacisk na zdolność materiału do zachowania jego właściwości po recyklingu oraz na możliwość zastąpienia surowców pierwotnych w przyszłych zastosowaniach⁽¹²⁾.

5.4. Harmonizacja lokalnych systemów zbiórki i recyklingu ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów dotyczących recyklingu

UE wyznaczyła cel zwiększenia wskaźników recyklingu odpadów opakowaniowych, ale osiągnięcie go będzie również zależało od stopnia, w jakim władze lokalne rozszerzą i usprawnią zbiórkę.

W odniesieniu do recyklingu odpadów komunalnych, wskaźniki różnią się znacznie w całej Unii Europejskiej, a nawet w krajach o podobnych wskaźnikach recyklingu występują znaczące różnice w odniesieniu do zasad i metod zbiórki. Istnieje potrzeba większej harmonizacji zasad dotyczących materiałów do recyklingu i systemów zbiórki stosowanych lokalnie w państwach członkowskich, a także zharmonizowanych kryteriów w zakresie modulacji opłat w ramach rozszerzonej odpowiedzialności producenta oraz w zakresie etykietowania opakowań nadających się do recyklingu.

Kluczowe znaczenie ma również ocena konkretnych celów w zakresie zbiórki i recyklingu w odniesieniu do niektórych kategorii produktów, takich jak opakowania w dziedzinie usług gastronomicznych, zarówno w przypadku konsumpcji na miejscu, jak i sprzedaży na wynos. Dzięki określeniu jasnych celów w zakresie zbiórki i recyklingu w handlu detalicznym, branży turystyczno-hotelarskiej, gastronomii itp., a także w gminach, można ograniczyć ilość odpadów opakowaniowych, zwiększając w ten sposób współczynnik recyklingu.

⁽¹²⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie nowego planu działania UE dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym (2020/2077(INI)) (Dz.U. C 465 z 17.11.2021, s. 11), pkt 39.

5.5. System kaucyjny

System kaucyjny może rzeczywiście zachęcać do recyklingu i zapewniać efektywność zbiórki odpadów dla przedsiębiorstw, które mogą znacząco ograniczyć ilość odpadów, zwłaszcza w przypadku niektórych rodzajów konsumpcji, takich jak napoje sprzedawane w butelkach z tworzyw sztucznych lub ze szkła.

5.6. Poprawa jakości zbiórki opakowań zwiększa zrównoważony charakter sektora recyklingu

Aby wesprzeć władze lokalne, istotne jest opracowanie klarownych wytycznych dotyczących recyklingu i ukierunkowanej komunikacji, w porozumieniu z branżą recyklingu, na temat sposobu skutecznego segregowania i przekazywania przez gospodarstwa domowe materiałów nadających się do recyklingu.

Bruksela, dnia 19 maja 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
